

O'zbekiston Ekologik
partiyasi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining
Iqlim o'zgarishi oqibatlarini kamaytirish va "yashil" iqtisodiyotga
o'tishni tezlashtirish masalalari bo'yicha komissiyasi

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" ijtimoiy – iqtisodiy, siyosiy, ilmiy – ommabop jurnal

**“YASHIL IQTISODIYOT VA EKOLOGIK BARQAROR
RIVOJLANISHDA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI
SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI”
Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi**

2025-YIL 3-DEKABR

**Republican Scientific–Practical Conference
“CHALLENGES IN DEVELOPING ADVANCED ENGINEERING
SCHOOLS FOR GREEN ECONOMY AND ENVIRONMENTAL
SUSTAINABILITY”**

3 DECEMBER 2025

**Республиканская научно-практическая конференция
«ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕДОВЫХ
ИНЖЕНЕРНЫХ ШКОЛ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ»**

3 ДЕКАБРЯ 2025 ГОДА

10-MAXSUS SON

Toshkent — 2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 102 sahifa.
2025-yil, dekabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

OLIY TA'LIMDA EKO-TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI OROLBO'YI HUDUDINING EKOLOGIK BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH.....	7
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich	
“YASHIL ENERGETIKA” – O‘ZBEKISTONNING YASHIL VA SOG‘LOM KELAJAGI IQTISODIYOTIMIZNING YANGI DRAYVERI.....	10
Abdushukur Hamzayev	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA EKOLOGIK MADANIYATNING AHAMIYATI.....	12
Xodjayeva Mohira Mirzaxmadovna	
QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	15
Muxiddin Kalonov	
“YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH ASOSIDA “YASHIL O‘SISHNI” TA‘MINLASH: MUOMMO VA YECHIMLAR	19
Makhmudov Nosir Makhmudovich	
YASHIL OBLIGATSIYALAR: IQTISODIY FAOLLIK VA HISOB YURITISHNING DOLZARB MASALALARI	23
Norboy G‘anievich Karimov	
YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA TEXNOPARKLARNING AHAMIYATINI AKADEMIK TA‘LIM JIHATIDAN TAKOMILLASHTIRISH.....	26
Sanjarbek Mirzaliyev Maxamatjon o‘g‘li	
INDUSTRIYAL SANOAT EHTIYOJLARIGA MOS, INNOVATSIYALAR YARATISHGA QODIR MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA “YASHIL” IQTISODIYOT INTEGRATSIYASINING STRATEGIK AHAMIYATI.....	28
Sherzod Qurbonov	
YASHIL BUXGALTERIYA VA YASHIL MOLİYANI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK DOLZARBLIGI.....	31
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING IJTIMOY-IQTISODIY TAHLILI	34
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
YASHIL MOLİYAVIY INNOVATSIYALAR VA ULARNING EKOLOGIK INFRATUZILMA MODERNIZATSIYASIDAGI ROLI.....	37
Tursunkulova Gulchiroy Burxonovna	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ИНКЛЮЗИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ДО 2030 ГОДА.....	40
Алимова Азиза Шерзатовна	
SANOATDA YASHIL ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLAR.....	46
Abdullaev Elörbek Odiljon o‘gli	
MODA SANOATIDA YASHIL MARKETING VA ISTE‘MOLCHILARNING EKOLOGIK ONGINI RIVOJLANTIRISH.....	50
Ahmadjonova Rayhona Jasurbek qizi	
YASHIL ERP TIZIMLARINING KORXONALARDA BARQAROR RIVOJLANISH VA MARKETING SAMARADORLIGIGA TA‘SIRI	54
Azizov Abdulla Abdisalamovich	
OLIY TA‘LIM MUASSASALARINI INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA YASHIL MARKETINGDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI QO‘LLASH	58
Boltayeva Sitora Mirdjonovna	

HUDUDLARARO IJTIMOY TENGLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL MARKETING INSTRUMENTLARINING AHAMIYATI	62
Ibrohimov Baxtrom Bog'dirovich	
OLIY TA'LIMDA YASHIL INNOVATSIYALARNI TARG'IB QILISH ORQALI XORIJIY TALABALAR OQIMINI OSHIRISH	66
Isamuqometov Shukurullo Asotullayovich	
YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA AGROMARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH VA MEVA SABZAVOT BOZORIDAGI NARX BARQARORLIGI MODELI	70
Isroilov Abdurashid Abduraxmanovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	75
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BILIMLARNI BAHOLASH TIZIMLARI VA ULARNING RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOSLASHGAN ILG'OR YONDASHUVLARI	78
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	82
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY TOLALARDAN FOYDALANISHDA BARQAROR TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH	85
Raximov Furqat Jalolovich	
TIJORAT BANKLARIDA OMONAT HAJMINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING ROLI	89
Raximov Shoxrux Furqatovich	
PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARINI JORIY ETISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH	93
Tadjiev Sa'dulla Muhitdinovich	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORLARIDA YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA MARKETING STRATEGIYASINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	97
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	

bozor ishonch reytingi yuqori bo'lishi qayd etilgan. Bu natijalar yashil innovatsiyalarni brend strategiyasiga qo'shish faqat ijtimoiy mas'uliyat nuqtayi nazaridan emas, balki sof iqtisodiy manfaat nuqtayi nazaridan ham foydali bo'lishini ko'rsatadi [2].

Gawdiya va boshqalar tomonidan ekinlar diversifikatsiyasi va agroekotizimlar barqarorligi o'rtasidagi bog'liqlik tahlil qilingan tadqiqotda esa yashil texnologiyalar faqat ishlab chiqarish bosqichida emas, balki marketing qarorlarini shakllantirishda ham rol o'ynashi ta'kidlanadi. Ularga ko'ra, ekologik almashlab ekish tizimi orqali mahsulot turlari kengaytiriladi va bozordagi turli ehtiyojlar qamrab olinadi. Bu holat marketingda segmental diversifikatsiyani kuchaytiradi va raqobatbardoshlikni oshiradi [3].

Sugiardining tadqiqoti esa kichik va o'rta korxonalar misolida yashil innovatsiyalarning marketing faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Unda ekologik jihatdan yangilangan mahsulotlar ishlab chiqarayotgan korxonalarining raqamli kanallar orqali auditoriyaga yetib borish darajasi oshgani, ekologik brend imiji shakllangani va mijozlar sadoqati mustahkamlangani aniqlangan [4]. Bu holat, ayniqsa, cheklangan resurslarga ega kichik ishlab chiqaruvchilar uchun yashil marketingni diversifikatsiyalashga bo'lgan ehtiyojni asoslaydi.

Tadqiqotning metodologik yondashuvi amaliy kuzatuvga emas, balki nazariy tahlil va kontseptual integratsiyaga asoslangan. Mavjud ilmiy manbalar asosida diversifikatsiyalashgan marketing strategiyasining tarkibiy qismlari — mahsulot, narx, kommunikatsiya va tarqatish — o'rganilib, ularning yashil innovatsiyalar bilan qanday uyg'unlashishi mumkinligi nazariy jihatdan modellashtirildi. Jumladan, raqamli vositalar orqali mahsulot haqida aniq, ekologik ma'lumotlar taqdim etilishi iste'molchilar e'tiborini tortishda va ishonch hosil qilishda muhim rol o'ynashi Xu va Wang tomonidan empirik asosda tasdiqlangan [5].

Murthy esa konseptual yondashuvda ESG mezonlarining kompaniya strategiyasiga qanday integratsiya qilinayotganini baholab, ijtimoiy qatlamlar orasidagi nomutanosiblik xavfini ko'rsatadi. Unga ko'ra, yashil yondashuvlarni marketingga qo'shishda kichik ishlab chiqaruvchilar ehtiyojlari ko'pincha e'tibordan chetda qolmoqda. Bu holat marketing diversifikatsiyasida inklyuzivlikka qaratilgan tahlil zarurligini ochib beradi [6].

Zhuravleva tomonidan yoritilgan iqtisodiy tahlil esa ekologik barqarorlik, raqamli transformatsiya va global talablar fonida marketing strategiyalarini diversifikatsiyalash zaruratini asoslaydi. U marketingni iqtisodiy modelning ajralmas tarkibiy qismi sifatida ko'rib, marketing qarorlariga makroiqtisodiy omillar ta'sirini tushuntiradi [7].

Ushbu tadqiqotda qabul qilingan konseptual yondashuv marketing strategiyasining ekologik innovatsiyalar bilan bog'liq holda qayta ko'rib chiqilishini nazarda tutadi. Metod sifatida tizimli va induktiv-normativ yondashuvlar qo'llanilib, mavjud ilmiy manbalar asosida strategik tavsiyalar ishlab chiqish uchun asos yaratildi. Bu yondashuv orqali nazariy asoslangan tahlil vositalari ishlab chiqildi, marketing strategiyasini diversifikatsiyalashda ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy omillar qanday uyg'unlashtirilishi mumkinligi aniqlashtirildi. Har bir yondashuv marketing faoliyatining real muammolarini tushuntirish va ularning yechimini nazariy darajada ifodalashga qaratildi.

Tahlil jarayonida asosiy e'tibor qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorida yashil innovatsiyalarning diversifikatsiya strategiyasi bilan qanday bog'liqlikda ishlashiga qaratildi. Bunda nazariy manbalar asosida mavjud yondashuvlar sinchkovlik bilan tahlil qilindi. Diversifikatsiya va yashil innovatsiyalarning o'zaro aloqasi nafaqat mahsulot qatorini kengaytirish, balki iste'molchilar segmentatsiyasini chuqurlashtirish va ekologik talablar asosida marketing faoliyatini qayta ko'rib chiqishga olib kelayotgani aniqlandi. Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini bozorda muvaffaqiyatli joylashtirish uchun endilikda faqat sifat yoki narx mezonlari emas, balki ekologik qadriyatlar asosida shakllangan marketing tamoyillari muhim omil sifatida maydonga chiqmoqda [2].

Tahlil davomida o'rganilgan manbalardan biri — Mutea va hammualliflari tomonidan o'tkazilgan tadqiqot — marketing yangilanishlarining moliyaviy natijalarga ta'sirini empirik asosda baholagan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, adolatli savdo sertifikatiga ega bo'lgan kompaniyalarda bozordagi ishonch darajasi oshgan va bu to'g'ridan-to'g'ri moliyaviy barqarorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatgan [2]. Bu holat yashil innovatsiyalarni marketing faoliyatiga integratsiya qilish mahsulotga ekologik afzallik berishi bilan birga, brendning bozor qiymatini ham oshirishini ko'rsatadi. Shuningdek, diversifikatsiya strategiyasini ishlab chiqishda ekologik komponentlarni majburiy asos sifatida ko'rib chiqish zarurligini ta'kidlaydi.

Gawdiya va hammualliflarining tadqiqotlarida ekinlar tarkibini diversifikatsiyalash orqali agroekotizimlarda barqarorlikni ta'minlash mumkinligi ilmiy asoslangan. Ular almashlab ekish tizimining tuproq unumdorligiga ijobiy ta'sirini, o'simlik kasalliklarining kamayishini va pestitsidga bo'lgan ehtiyojning pasayishini ko'rsatib, ekologik barqarorlikni marketing strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida asoslab berishadi [3]. Bunday diversifikatsiya mahsulot turlarini kengaytiradi, iste'molchilarga sog'lom va xilma-xil tanlov imkonini yaratadi hamda marketingning asosiy elementi bo'lgan iste'molchiga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytiradi.

Sugiardi tomonidan olib borilgan tadqiqotda kichik va o'rta korxonalar kontekstida yashil innovatsiyalar va marketing samaradorligining o'zaro bog'liqligi tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari ekologik innovatsiyalarni joriy qilgan KOKlarda brend tan olinuvchanligi oshganini, bozordagi joylashuv yaxshilanganini hamda ijtimoiy tarmoqlardagi faollik orqali bozor segmentining kengayganini ko'rsatadi [4]. Bu jihatlar raqobatbardoshlikni oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shundan kelib chiqib, KOKlar uchun yashil innovatsiyalar marketing strategiyasining asosiy tarkibiy elementi bo'lib qolmoqda.

Xu va Wang tadqiqotlarida raqamli transformatsiya va marketing diversifikatsiyasi o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri bog'liqlik mavjudligi aniqlangan. Yangtze daryosi deltasi hududidagi 4 612 ta kichik va o'rta korxonalar misolida o'tkazilgan tahlil raqamli vositalar orqali mahsulot haqida aniq ma'lumot berish iste'molchi ishonchini oshirishini va ekologik brend imijini shakllantirishda samarali omil bo'lishini ko'rsatadi [5]. Bu holatda yashil innovatsiyalar va raqamli marketing strategiyalari bir-birini to'ldiradi va marketing diversifikatsiyasi jarayonida raqamli vositalardan foydalanish samaradorlikni oshiruvchi hal qiluvchi omilga aylanadi.

Murthy tomonidan ishlab chiqilgan konseptual yondashuvlar yashil rivojlanish va inklyuzivlik o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi. Tadqiqotda ESG mezonlarining korporativ strategiyalarga yuzaki integratsiya qilinayotgani tanqid qilinadi, bu esa kichik ishlab chiqaruvchilar va qishloq aholisi ehtiyojlari yetarli darajada inobatga olinmayotganini ko'rsatadi [6]. Ushbu xulosalar qishloq xo'jaligi marketingida segmentatsiyani chuqurlashtirish, ekologik qiymatga ega mahsulotlar uchun aniq iste'molchi guruhlarini aniqlash zarurligini ta'kidlaydi. Bu yondashuv diversifikatsiya strategiyasini real ijtimoiy ehtiyojlarga moslashtirishga xizmat qiladi.

Zhuravleva tadqiqotida global iqtisodiy jarayonlar kontekstida diversifikatsiyaning ahamiyati yoritilgan. U yashil texnologiyalar va barqaror energiya infratuzilmasining marketing modeliga integratsiyasini muhokama qiladi. Tadqiqot global ekologik talablar, raqamli infratuzilma va xalqaro standartlarga muvofiqlikni diversifikatsiya strategiyasining asosiy tarkibiy elementlari sifatida ko'rsatadi [7]. Bu yondashuv ichki va tashqi bozorlar uchun bir xil ekologik brend qiymatini shakllantirish imkonini beradi.

Xalqaro ko'mak dasturlarining marketing samaradorligiga ta'siri Grumeza tomonidan chuqur tahlil qilingan. USAID dasturlari orqali Moldova qishloq xo'jaligi sektorida amalga oshirilgan loyihalar eksport salohiyatining oshishiga, mahsulot sifatining yaxshilanishiga va raqamli innovatsiyalarni joriy etishga zamin yaratgani aniqlangan [1]. Bu holat marketing strategiyasini diversifikatsiyalash ko'pincha tashqi moliyaviy ko'mak, texnik yordam va institutsional qo'llab-quvvatlov bilan uyg'un ravishda rivojlanishini ko'rsatadi. Shu sababli bunday strategiyalarni amalga oshirishda xalqaro hamkorlik va grantlar muhim rol o'ynaydi.

Tadqiqot natijalari qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorida marketing strategiyalarini muvaffaqiyatli diversifikatsiya qilish yashil innovatsiyalarni markaziy element sifatida kiritmasdan imkonsiz ekanini ko'rsatadi. Diversifikatsiya va ekologik innovatsiyalar o'zaro bir-birini to'ldiruvchi yondashuvlar bo'lib, ularning uyg'unlashuvi bozordagi mahsulot tanlovini kengaytiradi, ishlab chiqaruvchi va iste'molchi o'rtasidagi zanjirda ekologik qadriyatlarga asoslangan ishonchli marketing tizimini shakllantiradi.

Ekologik barqarorlik, mahsulot sifati va iste'molchi talabining o'zgaruvchan xususiyatlari marketing strategiyalarida an'anaviy yondashuvlarni qayta ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi. O'rganilgan nazariy manbalar bozor talabiga mos diversifikatsiya qilingan marketingni nafaqat mahsulot turiga, balki uni qanday ekologik yondashuv asosida yetkazib berish va qaysi ijtimoiy ta'sirni shakllantirishi bilan belgilanishini tasdiqlaydi.

Ushbu tahlillarga tayangan holda quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Marketing strategiyasini ishlab chiqishda yashil innovatsiyalarni bazaviy komponent sifatida belgilash zarur. Mahsulot dizayni, ishlab chiqarish texnologiyasi, qadoqlash va reklama faoliyati ekologik mezonlarga mos bo'lishi kerak.

2. Segmental diversifikatsiyani chuqurlashtirish orqali ekologik sezgir auditoriyalarni aniqlash va ular uchun moslashtirilgan marketing vositalarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Iste'molchilarning ekologik xatti-harakatlariga qarab kommunikatsiya strategiyalarini farqlash talab etiladi.

3. Kichik va o'rta ishlab chiqaruvchilar uchun alohida strategik yondashuv ishlab chiqish zarur. Bunda ekologik sertifikatlashga qulay kirish, raqamli savdo platformalariga integratsiya va ekologik brend yaratishda amaliy ko'mak ko'rsatish lozim.

4. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish yashil marketingni samarali boshqarish imkonini beradi. Raqamli tahlil vositalari iste'molchi xatti-harakatlarini real vaqtda o'rgana oladi va mahsulotni mos ravishda diversifikatsiya qilishga yordam beradi.

5. Davlat va xalqaro institutlar bilan hamkorlikda ekologik marketing tashabbuslarini rag'batlantirish zarur. Bu marketing strategiyalarining ijtimoiy mas'uliyatga asoslangan yo'nalishini kuchaytiradi va ekologik innovatsiyalarni tezroq joriy etishga xizmat qiladi.

6. Akademik va amaliy tadqiqotlar o'rtasidagi integratsiyani mustahkamlash lozim. Ilmiy ishlanmalar amaliyotchi mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlab chiqilishi va real biznes ehtiyojlariga mos ravishda sinovdan o'tkazilishi kerak.

Umuman olganda, qishloq xo'jaligi mahsulotlari bozorida marketing strategiyalarining samaradorligini oshirish barqarorlik, ekologik xavfsizlik va ijtimoiy mas'uliyat tamoyillariga tayanishni talab qiladi. Yashil innovatsiyalarni strategik rejalashtirish darajasiga kiritish diversifikatsiya siyosatining asosiy sharti sifatida shakllanadi. Shu tarzda marketing atrof-muhit, jamiyat va iqtisodiyot o'rtasidagi muvozanatni qo'llab-quvvatlovchi tizimga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Grumeza, M. (2025). USAID and the economic development of the Republic of Moldova: Contributions, impact, and future perspectives. In *Development Through Research and Innovation* (pp. 52–58). <https://doi.org/10.53486/dri2025.06>
2. Mutea, F. M., Kibera, F. N., & Kinoti, M. W. (2025). Does market innovation moderate the relationship between Fairtrade and financial performance of Fairtrade certified flower firms in Kenya? *Journal of Finance and Investment Analysis*, 14(2), 1–18. http://www.scienpress.com/Upload/JFIA%2FVol%2014_2_1.pdf
3. Gawdiya, S., Sharma, R. K., Singh, H., & Kumar, D. (2025). Crop diversification and sustainability in agroecosystems: A potential strategy for climate change adaptation and mitigation. *SN Applied Sciences*, 7, Article 155. <https://doi.org/10.1007/s42452-025-06855-z>
4. Sugiardi, S., Widodo, T. S., & others. (2025). The Effect of Green Innovation on Marketing Performance in MSMEs. *Journal of International Conference Proceedings*, 6(1), 64–73. <https://conference.undiknas.ac.id/index.php/icoss/article/view/194>
5. Xu, C., & Wang, Z. (2025). The Influence of Digital Scenarios on Enterprises' High-Quality Development in Counties: Evidence from 4,612 SMEs in Yangtze River Delta Region. *Science & Technology Progress and Policy*, 42(7), 67–78. <https://doi.org/10.6049/kjbydc.2023110343>
6. Murthy, M. R. (2025). Reimagining development: Toward sustainability and inclusion. *Academy of Social Sciences Journal*, 23(6S), 1–5. <https://journal.sijss.com/index.php/home/article/view/2326>
7. Zhuravleva, V. (2024). Current trends in the development of the global economy. *Belarusian National Technical University Thesis Abstracts*, 190–191. <https://elib.bntu.by/handle/data/81912>
8. Zaitsev, A. (2024). Features of business culture and etiquette in India. *Belarusian Academy of Public Administration Review*, 191. <https://elib.bntu.by/handle/data/81913>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

ISBN 978-9910-8407-4-6

9 789910 840746